

Aztertu. Amets egin. Ekin

Ion Etxabe

Gako-hitzak:

Bilboarte. Hiri-birgaiketa.

Hirigintza parte-hartzailea. Bilbo zaharra

Itzultzailea: Agurtzane Elguren

Hirigintza kalean, herritarrak eta beraien bizitza propiorako guneak definitzeko eskubidea. Gure hirietan hirigintza ofizial bertikalaz aparte, udalbatzaren arauen behaketarik gabe, aurrera eraman daitezkeen ekintzen maila bat existitzen da. Ekintza horiek askotan subkontzientetik ateratakoak dira; beste batzuk, aldiz, erantzun batzuk jazotzeko eragindakoak dira, baina beti espazioaren jabetzearen herri-mekanismoetan oinarrituak.

Bilbo Zaharrean, 2008ko azaroan gauzatu zen “Hiri-Eraldatze Tailerlean”, Lorenzo Rocha eta Fernando Quesada arkitekto mexikarrek afera horiek izan zituzten hizpide. Bi hitzetan laburbiltzeko: Gure espazio publikoaren eraldatzea gure esku dago.

Esaldi horrek bere esanahiaren hausnarketa behar du. **Espazio publikoa gurea da, eta bera okupatzearen, edota eraldatzearen ekintza, ez da ekintza iraultzaile bat edo hezigaiztasun bat, esku-bide edo, hobeki esan, betebeharrak batzuk.** Ez datza eskatzean, kexatzean, adieraztean edo auzo-elkarte bat sortzean; erabili, mantendu eta gure espazio publikoa eraldatzean oinarritzen da.

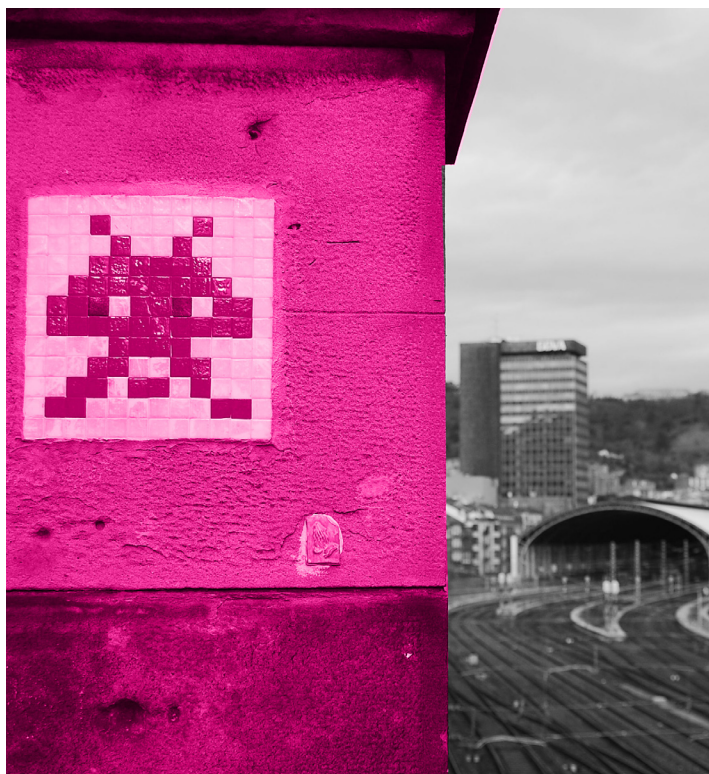
Hau gure esku dago, hiri baten itxuraldatzea ez baita espazioen formalizazio fisikoen aldatetara murrizten. Hiria, zarata, usain, festa, jolasean dauden ume, kale moztu, giltzarrapo bat puskatu eta orube batean sartzearekin eraldatzen da. **Gure eskuetatik at dagoena, bai baliabide ekonomikoengatik bai kudeaketagatik ere, planeamendu hauetatik kanpo dagoen zerbait da, baina ez da hiri baten garapenerako garrantzitsua.**

Tailerraren lehen egunean, auzoan zehar hiru taldek hiru ibilbide zeharo ezberdin egin genituen. Lehen taldeak, auzoaren ingurua, bazterrak eta mugak zeharkatu zituen. Bigarren taldea plazatik plazara ibili zen. Hirugarrena, aldiz, kaleetan sigi-sagan, gora eta behera ibili zen; kota oso ezberdinak dituen auzo honetan, ibilbide mota horrek esanahi handia hartzen du. Gure hiririk

ibiltzean, pertzepzioa aldatzen badugu, espazio publiko batzuk nola gureganatu edo baztertzen ditugun ohartuko gara. Espazio publikoak okupatzeko aukeren bilaketa, nahita egindako zerbait bilakatzen badugu, gu geu aurkituko gara txoko, espaloi, pertsona, mugimendu, ibilbide eta fluxuak aztertzen. Hiriaren boterea, espazioaren eraldaketaren euskarri gisa, izugarria da. Gure ingurua argazkien bidez xurgatu genuen goiz hartan, iruzkinak modu espontaneoan irteten zitzaizkigularik. Hirian zehar beste mentalitate batekin eta lagunduta paseatzeak, nahiz eta hiria ezaguna izan, ikuspegia gogorki aldatzen digu.

Behin informazioa jasota, hurrengo urratsa amets egitea da. Zerbait handiarekin amestu behar dugu bere ondorioa noizbait gerta dadin. Hiriaren energia sustatu eta bermatzeko gure nahiak irudikatze orduan, ez gaitu ezerk geldiarazi behar. Baliteke gure ametsak gure esku ez egotea, baina bai amets hauek eragitea. Mila zuhaitz landatu behar direla uste badugu, landa dezagun bat; gure auzoan espazioak alferrik galtzen daudela uste badugu, eman diezaiegun erabileraren bat. Horrela, tailerraren bigarren egunean ametsei buruz hitz egiteko elkartu ginen. Aurreko eguneko zenbait irudiren ekarpena eginez, baina batik batik hitzak erabiliz, ibilbideetan zehar azaldu ziren ikuspegi ezberdinak ezagutarazi ziren. Batek **Cantalojas plazan hondartza bat sortzeko ametsa izan zuen; beste batek auzoko etorkizuneko ikasleek Cantera plazan garatzen ari diren arte eta lanbideen eskola eraikitzeko proiektuan zergatik ez zuten parte hartzen galdetu zuen, bide batez ogibidean sartuz.**

Hirugarren eguna, jarduteko momentua izan behar zuen arren, denbora falta zela-eta auzora eginiko irteera batera murriztu zen, oraingo honetan mapan azpimarraturiko helburu zehatzekin. Lehenengo egunean arreta gehien deitu zuten lekuak bisitatu ziren (Plaza de los Tres Pilares, errepide alboko sarrerarik gabeko orubea, Cantalojas plaza eta Cantera plaza). Praktika baino teoria gehiago

egon zen (inprobisaturiko frontoi txiki bat), eta gune hauetan gauzatu beharreko ekintzak proposatu ziren. Adibideak: Tres Pilares izenaren zergatia ikertu eta argitara atera, plazari izaera bat emanaz; jolas, festa eta kirolerako orube eskuragaitza egokitu; anonimo baina kolektiboki Cantalojas plaza “kustomizatu”.

Bada ekintza hauek diktatorialak izan behar direla dioten jendea. Kontraesan bat izan daiteke gure hiriaz kolektiboki arduratzeaz hitz egitea, gerora alde bakarreko ekintzak gauzatzen baditugu. Baina hau funtzionamenduaren logikari dagokio. Ezin dugu (baliabide, denbora eta eraginkortasunagatik) inkesta pertsonal bat egin jendeak auzoan zer nahi duen jakiteko. Horrek ez du esan nahi hitz egin, ikertu, aztertu edo behatzeko ardura hartuko ez dugunik. Análisi-egoera hauek sortzean eta erantzuna ikustean datza gakoa. Ez dira zentzu hermetikoan ekintza isolatuak izan behar, guztiz aurkakoa baizik. Maiz hiritargoak administrazioak eginiko lanak arbuatzen ditu, inori galderarik egin gabe sortuak direlako.

Hiri-eraldaketa, jendeak parte hartzen duenean gertatzen denean, emaitza askotarikoak lortzen ditugu: bat, leku hori gehiago errespetatu eta mantenduko litzateke, eta bi, beraren jabetzaren sentimendu handiagoa lortuz. Horrek berarekin duen identifikazioa eragingo luke, eta egiteko unea iristekotan, leku propioaren defentsa handiagoa lortuko genuke.

Zein dira, bada, hau lortzeko moduak? Adibidez, izenik gabeko plaza bat izendatu, auzo-ohitura berri bat sortzeko ekintza bat antolatu, edota horma bat auzoko bizilagunekin apaindu. Ekintza hauek guztiak, nahiz eta legalak ez izan, positiboak izan beharko lirateke, hiriarentzat modu egoki batean nabaritu daitezkeen. Horrela, inork ez du planteatuko legez kanpo dauden edo ez. Adibide gisa “Guerrilla Gardening” taldea dugu, edozein hiri-zirrikitan mota guztietako landareak basotzen dituenak. Nork esango luke gaizki dagoela? 🙌

Plaza de los Tres Pilares eta Cantaloja plaza. Argazkiak: Maider Gomez